
Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

KH 24.02.2025 § 38
27/03.00/2025

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamisesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 20 päivänä helmikuuta 2024 työryhmän valmistelemaan hankintalainsäädännön muutoksia pääministeri Petteri Orpon hallituksen hankintalakiin liittyvien hallitusohjelmakirjausten mukaisesti. Työryhmä päätti työnsä 30.11.2024 ja luovutti hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksensa työ- ja elinkeinoministeriölle tammikuussa 2025.

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa on useita hankintalakiin liittyviä kirjauksia. Hallitusohjelman jaksossa 6.2 Reilumman kilpailun Suomi todetaan, että hallitus tavoittelee keskipitkällä aikavälillä julkisista hankinnoista merkittävää kustannussäästöä turvatakseen laadukkaat palvelut. Työryhmän toimesta on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta.

Tavoitteet

Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa julkisten hankintojen tehokkuutta ja kustannussäästöjä sekä turvata laadukkaat julkiset palvelut. Hankintalakia uudistetaan muun muassa edistämällä markkinakartoitusta ja hankinnan huolellista valmistelua. Hallitusohjelman mukaisesti ehdotuksessa esitetään sidosyksiköiden käytön rajoittamista hankintojen toteuttamisessa asettamalla sidosyksikön omistukselle yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistusosuutta koskeva vaatimus (10 prosenttia). Esityksellä pyritään lisäämään erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten osallistumismahdollisuuksia julkisiin tarjouskilpailuihin sekä parannetaan hankintojen vastuullisuutta ja edistetään huoltovarmuuden ja turvallisuuden toteutumista myös sopimuskauden aikana. Ehdotuksella parannetaan myös hankintojen valvontaa.

Hallitusohjelmakirjausten toteuttamisen lisäksi mietinnössä esitetään tehtäväksi hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin sekä rikosrekisterilakiin eräitä säädöshuoltoon liittyviä muita muutoksia.

Lait on tarkoitettu tulevan voimaan 1.1.2026.

Lausuntopyyntö on lähetetty vain osaan kunnista (liite), mutta myös muiden kuntien on tarkoituksenmukaista ilmaista kantansa lausuntopalvelu.fi kautta.

Lisätietoja antaa

Hallintojohtaja Katja Törrönen, puh. 040 488 6101.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Teemu Nieminen

Päätösehdotus

Kokemäen kaupunki antaa asiasta seuraavan lausunnon:
Kaupunginhallitus esittää, että maamme hallituksen tulee luopua 10 prosentin kategorisesta vähimmäisomistusvaatimuksesta kuntien omistamista yhtiöistä tai vähintäänkin säätää lakiin mahdollisuus poiketa vähimmäisomistuksesta.

Jos lakimuutos etenee esitetyllä tavalla, se vaikeuttaisi erityisesti pienten ja keskisuurten kuntien toimintaa sekä kuntien yhteistyötä maakunnallisesti ja seudullisesti, esimerkkinä ICT-, talous- ja palkkahallinto-, elinkeino- ja työterveyspalveluiden tuottaminen.

Kilpailu ei välttämättä lisäännny alueilla, jossa markkinat eivät tälläkään hetkellä toimi kunnolla. Huolena on osajien puuttuminen, hintojen nousu sekä kustannusten nousu kokonaisuudessaan. Lisäksi pitäisi tunnistaa alat, joita markkinat eivät hoida tehokkaasti, kuten maantieteelliset alueet, joilla ei ole riittäviä markkinoita jonkin asian hoitamiseen, sekä erityisosaamista vaativat toiminnot, joille markkinat eivät vielä tarjoa riittäviä ratkaisuja. Esityksen johdosta kuntien lakisääteisten tehtävien asianmukainen hoitaminen voi vaarantua, sillä lakimuutoksella rikottaisiin kuntien yhteistyössä laaditut toimivat rakenteet.

Tämän lisäksi in house -yhtiöiden käytön rajaamisella nyt esitetyllä tavalla voisi olla seurauksia varautumisen ja huoltovarmuuden näkökulmasta. Koska kuntien on tuotettava palveluita myös silloin, kun se ei ole yksityisen sektorin näkökulmasta kannattavaa. Markkinaehtoisten palveluntarjoajien saatavuus vaihtelee alueittain, ja viimekädessä kunnalla on lakisääteinen velvoite järjestää palvelut myös tilanteissa, joissa markkinaehtoista palvelua ei ole saatavilla.

Lakiesitys kaventaisi kuntien itsehallintoa, jos se rajoittaa niiden mahdollisuutta päättää toimintojensa järjestämisestä. Hallitusohjelman tavoitteena on vähentää yksityiskohtaista normiohjausta mutta ehdotuksessa olisi kyse poikkeuksellisen pitkälle menevästä puuttumisesta kunnan oikeuteen organisoida toimintaansa. Esityksen suhdetta itsehallintoon ei ole arvioitu riittävästi.

Lakiesityksen mukaan lain pitäisi tulla voimaan vuoden 2026 alusta. Lain voimaan tullessa siirtymäajan tulisi olla riittävän pitkä, jotta uudistamisen toimeenpano voitaisiin tehdä hallitusti.

Uudistuksen hyödyt ovat epäselvät ja epäsuhdassa palveluiden uudelleenjärjestelystä aiheutuvaan työhön ja kustannuksiin. Lain valmistelun aikana ei ole selvitetty esityksen taloudellisia vaikutuksia kuntiin tai muihinkaan toimijoihin. Lisäksi kaupunki katsoo, että mietintöä ei tule valmistella hallituksen esitykseksi ennen kuin esityksen vaikutukset on monipuolisesti ja perusteellisesti arvioitu siten kuin lakiesityksen perustelemine edellyttää. Lainsäätäjä ei voi päättää näin taloudellisesti ja käytännössä merkittävästä muutoksesta tietämättä sen vaikutuksia, tosiasioihin perustuen.

Kaupunkien elinvoima on pitkälti kiinni toimivasta paikallisesta yritystoiminnasta ja siksi kaupunginhallitus katsoo, että hallituksen tavoite markkinaehtoisen kilpailun edistämisestä on sinänsä oikea ja kannatettava. In house -sääntelyyn puuttumalla nyt esitetyllä tavalla ei tätä tavoitetta kuitenkaan tulla saavuttamaan.

Päätös

Kaupunginhallitus
yksimielisesti.

hyväksyi

kaupunginjohtajan

päätösehdotuksen